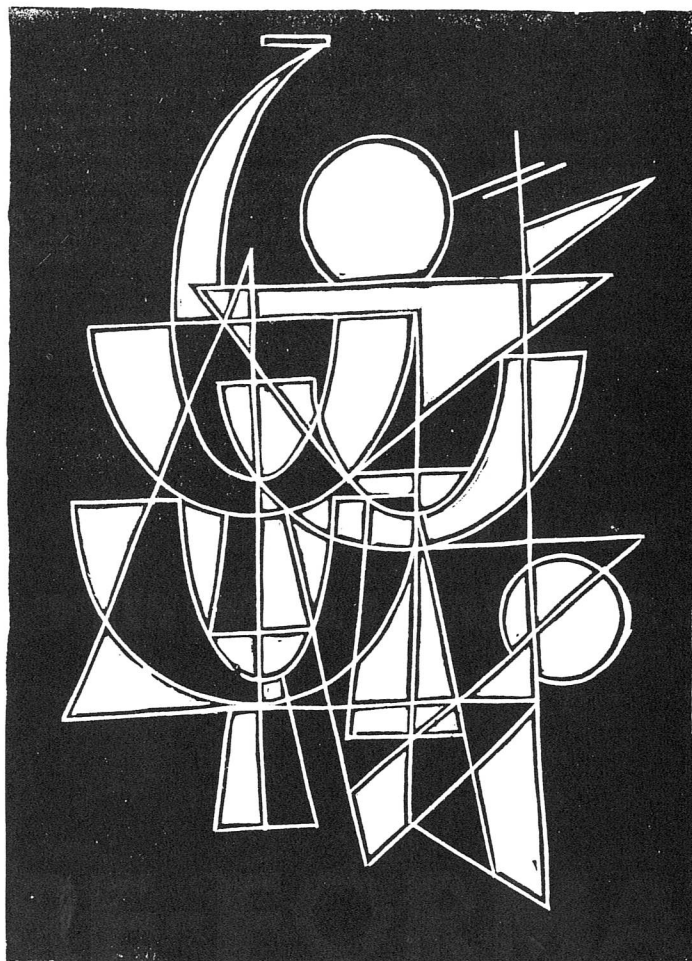

RE-FORMATIO

6

1968

MEDDELELSER
OM KIRKELIG
FORNYELSE

EUCCHARISTISK MOTIV

11. ÅRGANG
OKTOBER

DU SKAL HAVE EN MENING OM CHRISTUS

UNDER ANSVAR paa højeste Sted fordrister jeg mig derfor til at sige, at dette Ord: salig Den, som ikke forarges paa mig hører med til Forkyndelsen om Christo, om ikke paa samme Maade som Indstiftelses-Ordene i Nadveren, saa dog som de Ord: Enhver prøve sig selv. De ere Christi egne Ord, og de maae, især da i Christenheden, atter og atter indskjærpes, gjen- tages, siges til Enhver især. Overalt hvor disse Ord ikke lyde med, eller i ethvert Tilfælde, hvor Fremstillingen af det Christelige ikke er paa ethvert Punkt gennemtrængt af denne Tanke: der er Christendommen Blasphemi.

... Den laveste Form af Forargelse, den, menneskelig talt, uskyldigste, er at lade det Hele med Christus staae hen uafgjort, at dømme saaledes: jeg tillader mig Intet af dømmen derom; jeg troer ikke, men jeg dømmer Intet. At dette er en Form for Forargelse, undgaaer de Fleste. Sagen er, man har rent glemt dette Christelige: "Du skal". Deraf kommer det, at man ikke seer, at dette er Forargelse, dette at stille Christus i Indifferents. Det at Christendommen er Dig forkyndt, betyder, Du skal have en Mening om Christus; Han er, eller det at Han er til, og at Han har været til, er hele Tilværelsens Afgjørelse. Er Christus Dig forkyndt, saa er det Forargelse at sige: jeg vil ingen Mening have derom.

Dog maa dette forstaaes med en vis Indskrænkning i disse Tider, da Christendommen forkyndes saa maadeligt, som den gjør. Der leve vistnok mange Tusinder, som have hørt Christendommen forkynde, og som aldrig have hørt Noget om dette "skal". Men Den, der har hørt det, naar han saa siger: jeg vil ingen Mening have derom, saa er han forarget. Han benægter nemlig Christi Guddom, at den har Ret til at fordre dette af et Menneske, at han skal have en Mening.

... Naar Gud lader sig føde og blive Menneske, saa er dette ikke et ørkesløst Indfald, Noget han hitter paa, for dog at foretage sig Noget, maaskee for at gjøre Ende paa den Kjedsommelighed, der, som man frækt har sagt, skal være forbundet med at være Gud – det er ikke for at opleve Eventyr. Nei, naar Gud gjør det, saa er dette Faktum Tilværelsens Alvor. Og dette er igjen Alvoren i denne Alvor: at enhver skal have en Mening derom. Naar en Konge besøger en Provindsby, anseer han det for en Fornærmelse, om en Embedsmand, hvis han da ikke har lovligt Forfald, undlader at gjøre ham sin Opvartning; men hvad mon han vilde dømme, om en vilde ignorere det hele Faktum, at Kongen var i Byen, vilde spille Privatmanden, der i saa Henseende "blæser af Hans Majestæt og af Kongeloven"? Og saaledes ogsaa, naar det behager Gud at vorde Menneske – at det saa behager et Menneske (og hvad Embedsmanden er for Kongen, det er ethvert Menneske for Gud) derom at sige: ja, det er Noget, hvorom jeg ikke ønsker at have nogen Mening. Saaledes taler man fornemt om, hvad man i Grunden overseer: altsaa overseer man fornemt Gud.

Søren Kierkegaard
i "Sygdommen til Døden" (1849)
(S. V. XI, s. 268-71)

Kommentar

LÆGMANDSPRÆSTER?

AF PASTOR POUL ULSDAL, HEMMET.

OVERSKRIFTEN er et helt umuligt ord, der røber den theologiske vankundighed i en folkekirke, hvor næsten alle præster kun er universitetsuddannede! Den simple sandhed er dog, at enten er man lægmand, og så er man ikke præst – eller lægmanden er blevet ordineret, og så er man ikke lægmand mere, men præst! – Navnet dækker som bekendt over noget helt andet: der er tale om præster, der ikke har den for folkekirken statsautoriserede uddannelse i teologi ved universitetet. Og så dækker denne definition alligevel ikke helt: I 1962 fik Bodil Koch nemlig i folketinget vedtaget en lov, der bl. a. bevirkede, at akademikerne uden theologisk uddannelse kan få adgang til at blive præster i folkekirken – uden at få betegnelsen: lægmandspræster. Her er det altså den akademiske uddannelse som sådan, der kvalificerer til ordination – ikke den theologiske. Og det sker i Grundtvigs fædreland og højskolens moderland (!) – ja forstå det, hvem der kan...

Derimod en lærer, der har været meget aktiv i kirkens arbejde fra ungdommen af – der har gennemgået seminariets religionsundervisning – der har taget faglærereksamen i kristendomskundskab – der samtidig med sin lærergerning har læst mere om kristendom, end mange præster har læst siden deres embedseksamen for 30 år siden – han kan ikke få tilladelse til at søge præsteembede trods stor præstemangel. Han er nemlig ikke akademiker, men bare "seminarist".

Det er simpelthen chokerende at møde en sådan indstilling – for at sige det endnu engang – i Grundtvigs og højskolens fædreland! Ja, hold nu endelig fast: fornylig brugte en biskop, der er meget stærk tilhænger af universitetsmonopolet, endog ordet "dannelse" i denne forbindelse! I en sådan situation må der tales rent ud: en theologisk embedseksamen er hverken garanti for at kunne teologi eller for at have dannelse.

Jeg glemmer aldrig slutningsordene i en moderne grundtvigsk præsts foredrag om præsteembedet. Over for en stor forsamling lægfolk af denne observans blev kirkens embede selvfølgelig devalueret. Der blev talt til populære af tidsånden udviklede instinkter, når det blev understreget, at embedet ikke er noget særligt – alle er selvfølgelig lige! I forsamlingen var så bedøvet af denne "demokratisme", at der var ingen, der opfattede rækkevidden i talerens sidste ord: "Den eneste forskel på en lægmand og en præst er, at præsten er fagmanden". Den "grundtvigske" taler anede ikke, at han med disse ord netop understregede uligheden! En pukken på "videnskabelig" uddannelse og akademisk "dannelse" skaber ikke fællesskab mellem præst og menighed. Derimod har "almindelige mennesker", også almindelige, ufordærvede grundtvigianere en ganske simpel og ægte forståelse for embedets mening. At en er sognepræst, er for dem lige så selvfølgelig, som at en er sognefoged. "Embedet" er altid udtryk for fællesskab; det er "vores" præst, som det er "vores" sognefoged. Udtrykket "vores" cand. theol. giver ingen mening i et sogn.

Og hvilke realiteter behøver der så at ligge i ordet "fagmand" – altså theologisk fagmand? At man har lært hebraisk og græsk for 35 år siden? Jamen, hvad så, når 90% af alle danske præster i den alder har glemt deres hebraisk – og de 30% deres græsk – og når ikke 10% af danske præster bruger deres græsk til virkelig at udforske, hvad der egentlig står i Ny Testamente? Og hvad med den øvrigeologi? Jeg glemmer aldrig engang, jeg havde bedt en begavet kristen akademisk uddannet ven med til et præstekonvent, en forsamling af solide og flittige præster. Bagefter kom han med en bemærkning om, at forhandlingen ved konventet egentlig mindede ham om en bibelkreds for manufaktur-lærlinge! Han havde egentlig ret, selvom alle præsterne var cand. theol.'er og flere med laud. De var gået gennem gymnasiet (om det var i Rønne eller ej, var lige meget), og bagefter var de gået gennem "seminariet" på Frue Plads og især de tilstødende private manuduktionslokaler og var selvfølgelig ikke blevet "theologer" af den grund. Hvad skulle disse pæne K. F. U. M.'ske forhenværende manufaktur- og andre læringe være det for? Nej, de ville være præster, og det var de blevet efter at have været igennem denne mølle i løbet af 9-10 år.

Jeg skriver dette uden den mindste ironi og kritik. For det er da netop, hvad man kan vente af hovedparten af et lands præster, og sådan er det selvfølgelig helt uafhængig af, om man som i Skandinavien og i den tyske protestantisme læser på et universitet, eller om man som i resten af kristenheden får det meste af sin præsteuddannelse på et eller andet seminarium eller college. – Jævnligt kan man herhjemme læse eller høre en eller anden præstelig eller biskoppelig cand. theol. tale patetiske ord om, at folkekirken umuligt kan klare sig med præster, der ikke har vores theologiske embedseksamen – og man kender den herre og ved, at han overhovedet ikke selv er virkelig theolog, måske endda en udpræget seminarist i ordets ringeagtende betydning.

Det er en kendsgerning, at en cand. theol. endda med laud., i hele sin præstetid kan være ganske u-theologisk; han kan overhovedet ikke tænke theologisk; det interesserer ham slet ikke; men derfor kan han da godt være en ordentlig præst! Som der er universitetsuddannede, der ikke er spor akademiske eller intellektuelle i deres tankegang, ja tværtimod helt "seminaristiske", er der f.eks. seminariueddannede, der er udpræget akademiske og intellektuelle, ja i bedste forstand theologiske. Jeg kender flere lægmænd, der er dygtige theologer – en af dem har ikke engang mellemskoleeksamen! Der er både præster og læger, der ikke er mere intellektuelle end en kvik slagtermester. Som modsætning dertil tænker jeg på et par af mine gode venner i mit gamle sogn. Den ene var en fremragende intellektuel elektricitetsafflæser! Den anden var en lige så intellektuel frugtavlser – omtrent den eneste i sognet, der var udmeldt af folkekirken; han nærmest græd i telefonen, da jeg skulle rejse!

I hele debatten om "lægmandspræster" og i afvisningen af dem forbigår man en virkelig analyse af, hvordan et universitet fungerer for flertallet af dem, der læser der. Det har frydet mig at læse, at der er kræfter i gang for at ændre studieplanerne i retning af den klassiske og engelske form, så der bliver tre grader i studiet: Først den mere skoleagtige form, der danner grundfundamentet i uddannelsen af ganske almindelige præster og sagførere og gymnasielærere. Efter en eksamen på dette grundlag (som man vist ikke har fundet et passende navn til) fortsætter så mange som muligt

80

i et mere ægte videnskabeligt studium, der afsluttes med magistergraden. Derefter kan så for de meget få komme den sædvanlige doktorgrad. Når der efter mit skøn så længe efter salig Holbergs tid stadig findes så mange Erasmus Montanus'er også blandt cand. theol.'erne, skyldes det sikkert, at alle har skullet være hele møllen igennem uden at have forudsætninger derfor. Jeg understreger igen: Det skal man ikke skamme sig for at indrømme; man kan godt blive en god præst alligevel.

Personlig havde jeg seks herlige år på universitetet; et menighedsfakultet savnede jeg ikke et øjeblik. Men allerede dengang gik det op for mig, at det da ikke var en "videnskabelig" præsteuddannelse, som foregik der. For flertallet var den præcis lige så seminaristisk som et seminariums – hvis den er seminaristisk. Her sad den verdensberømte professor Johs. Pedersen og underviste i hebraisk for en lille klat tålmodige studenter, medens de 90% samledes i hold på 20 hos en ældre stud. theol., der tjente mere end en præsteløn ved at lære os dette sprog, så vi med lethed kunne få laud. eller udmærkelse. Andre manuduktører tjente store penge ved at træne til eksamen i de øvrige fag. Selv havde jeg Gamle Testamente som minimumsfag – ikke mindst fordi undervisningen i det fag var ualmindelig åndløs. Til eksamen skulle man kun læse og fortolke 1. Mosebog og 15 David-salmer, hvortil man normalt brugte en manuduktør, der lærte en vis teknik og dikterede et halvt kollegiehefte fuldt. Uden at have læst en linie mere fortolkning end, hvad der stod i det hefte, kunne man hente sig et i grunden helt ufortjent laud. til eksamen. At man så også kunne gøre en hel masse ud af andre fag, der havde ens interesse, er en anden sag.

Jeg ønsker absolut, at der fortsat skal være en theologisk uddannelse på vore universiteter, og at flertallet af danske præstekandidater skal have undervisning der. Men man må blot se realiteterne i øjnene: det er elevmaterialet, der i høj grad har indflydelse på, i hvilken grad uddannelsen bliver akademisk eller seminaristisk – det sidste ord denne gang ikke forstået i nedsættende betydning. Jeg vil skyde på, at over halvdelen af vore præstelige og biskoppelige cand. theol.'er kun har en seminaristisk theologisk uddannelse, selv om den er foregået ved universitetet. (Helt det samme gælder selvfølgelig også jurister og mag.'er).

Man skal derfor slet ikke være så bange for at oprette et theologisk kollegium for ikke-studenter over 35 år og der uddanne en flok – ikke "lægmandspræster", men præster som alle os andre. Af dem skal der nok vise sig at være en vis procentdel, der udvikler sig til at blive virkelige theologer, også selv om de ikke kan græsk. I disse og de kommende år med en kronisk præstemangel vil en sådan gruppe præster kunne øve en god tjeneste i vores folkekirke. Ja, det vil gå som i England og i den øvrige verdenskirke, at man aldrig mere vil undvære dette led i præsterekrutteringen. Sådanne mænd i en moden alder – kommet lige ud fra lægmandens tjeneste i kirken og fra det praktiske liv i verden kan måske medbringe til det øvrige præstekollegium sådanne erfaringer og en sådan common sense, som der ofte er behov for. Der er i hvert fald ingen tvivl om – for bare at nævne et enkelt eksempel – at kun en, der ikke har gjort andet end at studere, kan finde på at forkynde Kristi opstandelse samtidig med, at man er overbevist om, at Kristi legeme rådnede i graven. Den slags kan man ikke bilde en præst ind, der lige er kommet fra det praktiske liv; han har endnu noget tilbage af den "jævne mands" sunde fornuft.

En hel anden sag er, at jeg stadig håber og tror, at folkekirken en dag opdager, hvad næsten hele den øvrige kirke på jorden ved, at i hvert fald en del af al præsteuddannelse bør foregå i et kristent fællesskab med daglig gudstjeneste og bøn. Jeg mindes, hvordan vi i min studentertid kunne spørge hinanden: "Har du fået læst hele Bibelen igennem?" Mon ikke dog de fleste af os nåede det for skams skyld – på dansk selvfølgelig? En offentliggjort undersøgelse har vist, at flertallet af de vordende præster i dag kun går i kirke med flere ugers mellemrum. I min tid gik vi dog normalt i kirke hver søndag, tror jeg. – Til sammenligning kan jeg nævne forholdene på en engelsk præsteskoole, hvor man uddanner mænd på over 35 år til at blive det, vi så ringeagtende og tåbeligt kalder "lægmandspræster". Her deltog alle eleverne i domkirkens daglige morgen- og aftenandagt, hvorved de hver dag hørte oplæst to kapitler både af Gamle og Nye Testamente, foruden at de hver måned nåede alle Davids salmer igennem. Efter morgenbønnen gik de højkirkelige gerne til den daglige messe i et af kirkens kapeller, medens de lavkirkelige brugte disse ekstra tre kvarter til privat bibellæsning og meditation i en eller anden krog i kirken....

Vore danske folkekirkelige forhold karakteriseres tydeligt ved, at den almindelige præstelige og cand. theologiske reaktion på denne helt ordinære engelske og næsten fælleskirkelige praksis er et "Gud fri os for den slags!"

PACTSFOLKET I BIBELENS LYS

2

A. DÅB OG TRO

AF PASTOR HANS DLAV OKKELS, KLINTE.

I APOSTLENES GERNINGER kap. 2 ser vi, at de, der hører Peters pinseprædiken, kommer til tro på, at Jesus er opstået fra de døde. Men vi ser også det mærkelige, at de fyldes mere med frygt end med glæde over dette. De har nok følt, at de slet ikke var delagtige i Jesu sejr over døden. Hvordan skulle Hans sejr også betyde noget for dem, når de skulle dø? De var jo langt mere delagtige i Hans korsfæstelse Langfredag end i Hans opstandelse Påskemorgen. Derfor bliver de rådvilde og spørger Peter, hvad de skal gøre. Og Peter kan svare dem. Han havde selv kort i forvejen sammen med de andre disciple fået befaling til gennem dåb og oplæring at gøre alle folkeslagene til Jesu disciple, så han kan sige: "Omvend jer og lad jer døbe hver især i Jesu Kristi navn til jeres synders forladelse, så skal I få Helligånden som gave". Allerede her ser vi, hvorledes tro og dåb hører sammen. Troen var ikke blevet vakt ved en tale, der skulle bevise, at Jesus havde levet rigtigt og havde lært rigtigt. I så tilfælde ville tilhørerne ikke have været i tvivl om, hvad de skulle gøre. Så skulle de have givet sig til at leve som Jesus eller have søgt mere oplysning om Hans lære. Men nu var deres tro blevet vakt ved Peters forkyndelse af, at Jesus havde sejret over død og synd ved sin opstandelse. Hvordan skulle man få forladelse for sin synd og del i Hans opstandelse? – Det var det spørgsmål Peter svarede på, da han sagde, at de skulle omvende sig og lade sig døbe. Det kommer da også frem i den apostolske forkyndelse, at man i dåben får livs-

samfund med Kristus. Når Paulus i Rom. 6 taler om, at vi døbes til Hans død og begravnes med Ham i dåben, så er det jo netop delagtighed i Jesu sejrdød og altså Hans opstandelse, der tænkes på. Neddykningen i dåben har jo ligefrem symboliseret døden, ligesom opstigningen af vandet symboliserede opstandelsen.

Det fremgår af Peters pinseprædiken, at den, der kom til tro, ved dåben bliver frelst fra "denne vanartede slægt" – frelst fra det frafaldne folks skyld og skæbne. Men dåben river ikke blot én ud af syndens og dødens fællesskab. Den sætter os ind i et nyt fællesskab – det nye Israel, som også kaldes Kirken.

Dåbsfællesskabet er altså ikke blot negativt bestemt ved det, som man frelses fra ("denne vanartede slægt" med dens skyld og med dens død og dom). Dåbsfællesskabet er også positivt bestemt ved, at man i dåben indoptages i den nye pagts Gudsfolk. Derfor kan Peter også kalde de døbte og troende for "et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et ejendomsfolk", 1. Peter 2, 9.

Vi bliver i dåben befriede fra at være viljeløse redskaber for synden, men dermed er ikke sagt, at vi nu bliver viljeløse redskaber for Gud, så dåben magisk virker frelse. Hverken troen eller dåben kan stå alene. Men i dåben får vi på ny skænket den Guds billedlighed, der er blevet fordunklet i Adam, men er trådt klart frem i Kristus. Vi bliver altså ikke sat ud af spillet, som om vi nu var viljeløse brikker i Guds hånd, så var vi ikke mennesker mere. Efter at Gud har frelst os, sættes vi tværtimod ind i spillet med forstand, vilje og følelse, som Guds tjenere og tjenerinder. Derfor møder vi hele tiden det, at dåben både bliver forkyndt som en gerning af Gud og samtidig kan være udgangspunktet for apostolisk formanings. I dåben bliver man hellig, men samtidig for manes de hellige til at leve et helligt liv – et liv i overensstemmelse med dåbens gave. Som dåbte har vi nemlig stadig mulighed for at være ulydige, ligesom Adam havde det.

Kirken er derfor udsat for en dobbelt fare. Den kan glemme, at dåben er Guds gerning, så den blot opfatter dåben som en symbolsk forkyndelse af større betydning for dem, der overværer dåben, end for dem, der døbes. Men Kirken kan også lægge hele vægten på Guds handlen i dåben, så den glemmer, hvad Paulus aldrig glemte, at de, som er hellige i kraft af dåben, stadig må formanens til at være tro mod kaldelsen, da fortabelsens mulighed stadig eksisterer.

Peter siger om dåben, at man genfødes til et levende håb (1. Peter 1). Håbet kaldes levende, fordi det retter sig mod Jesus, og Han lever med sine døbte som den opstandne og himmelfarne Herre. Men vi lever endnu i forventningen om Jesu komme i herlighed.

Når dåben ikke overflødiggjorde oplæring og formanings i apostlenes tid, men tværtimod var forudsætningen for, at syndige mennesker kunne kaldes til at leve et helligt liv i verden, så kan heller ikke barnedåben overflødiggjøre en grundig oplæring i den kristne tro, men må tværtimod være grundlaget for en oplæring til at "holde alt det, som Jesus har befalet os". Ved at døbe børn tager så vel forældre som præster og bag dem kirken i sin helhed ansvaret for denne oplæring.

Hvad er det da, som Jesus har befalet os? Foruden at minde om de gamle befalingen, som blev givet ved Moses, og foruden at uddybe, hvad disse befalingen indebærer, har Jesus givet os en ny befaling i de ord, Han flere

gange siger: "Følg mig!" Vi skal være, hvor Han er. Og det vil jo bl.a. sige, at vi skal holde fast ved det samme, som de første døbt holdt fast ved i følge Ap. Gern. 2: "Fællesskabet, apostlenes lære, brødets brydelse og bønnerne". Han, som vi kender fra apostlenes lære, møder os i fællesskabet, hvor vi er forsamlede i Hans navn, og Han giver sig selv til os, når brødet på Hans befaling brydes, og i Hans navn beder vi bønnerne. Disse fire ting, som de døbt holdt fast ved, er altså ikke fire vidt forskellige ting, så man kan holde fast ved en eller flere efter behag. De hører uløseligt sammen i troen på den ene Herre Jesus Kristus. Fællesskabet, kirken, henter jo ikke sin styrke fra sine medlemmers antal eller kvalifikationer, men fra sin Herre. Derfor må kirken lade sig oplære af Ham gennem Hans apostles lære – og lade sig nære af Hans legeme og blod i nadveren og gennem bønnerne rette sin opmærksomhed mod Ham som den, der skal komme igen i herlighed. Heller ikke kan man for alvor holde fast ved apostlenes lære, hvis man ikke står i det fællesskab, som apostlene kaldte de første troende ind i gennem dåben. Heller ikke nadveren eller bønnerne kan man på ret måde holde fast ved uden at gøre det i fællesskabet med de andre døbt medlemmer af Guds kirke.

Tro – oplæring og barnedåb

Vi ser, at man den første pinsedag døbes ind i fællesskabet uden at have lært ret meget. – Apostlenes lære er jo meget mere omfattende end Peters pinseprædiken. Dåben er ikke en anerkendelse af, at man holder fast ved de fire nævnte ting. Man døbes omvendt til at have del i apostlenes lære, brødets brydelse i fællesskabet, og man døbes til at tage del i bønnerne. Uden dåb er man ikke med i Gudsfolket og dermed heller ikke i dets oplæring fra Herren, dets fællesskab med sin Herre i nadveren og dets forventningsfulde bønner til Herren. Man døbes altså ikke først efter, at man er blevet oplært, men til at blive oplært. Til gengæld fremgår det lige så klart af Bibelens ord, at man ikke døbes uden i tro at have taget mod ordet om Kristi opstandelse.

Men hvis man ifølge Ny Testamente ikke døbes uden at tro, hvordan kan vi så døbe børn? Har baptisterne ikke ret i, at man må vente med at døbe børnene, til de når frem til "personlig tro"?

Hertil er at sige, at vil man være bibeltro, så må man gennemføre bibeltroskaben til bunds og leve sig ind i bibelsk tankegang. Baptisme og anden sektarisme opstår gerne der, hvor man på baggrund af kirkens syndigt begrænsede udtryk for sit eget væsen – det må man ikke glemme – forener en stærkt tidspræget, til tider verdslig tankegang med den hellige skrifts tankegang. Denne forening er naturligvis ikke tilsigtet, men skyldes, at man på grund af forståelig mistillid til kirken ikke tør tilegne sig apostlenes lære i "fællesskabet". – I dette tilfælde begår man den fejl at presse de senere århundreders individualisme ned over Bibelen. Når Paulus f. ex. i Rom. 4, 11 kan kalde omskærelsen, som jo netop øvedes på små børn, for et "segl på troens retfærdighed", så viser det, at man ikke har opfattet tro så individuelt og bevidst, som mange umiddelbart gør. Omskærelse og dåb har jo bl.a. det til fælles, at de er pagtstegn. Og som man ikke ville have fundet det forsvarligt at tøv med at lade børnene omskære og derigennem gøre dem delagtige i pagtens velsignelse, således tøver man heller ikke i det nye pagtsfolk med at delagtiggøre børnene i frelsen fra denne vanarte-

de slægt. På mange måder må forældre træffe beslutninger af afgørende betydning for deres børn på disses vegne. Kan man være glad for at tilhøre pagtsfolket uden også at indlemme sine børn deri? Vi skal jo huske, at dåben egentlig ikke er en pagtslutning mellem Jesus og den enkelte på grundlag af denne enkeltes tro, men en delagtiggørelse i den pagt, som Gud har oprettet gennem Kristus med det folk, som hører Ham til. Fra gammel tid har man da også følt, at Jesu ord om, at de små børn skal komme til Ham, gør barnedåb naturlig så meget mere, som det er nødvendigt for at komme ind i Guds rige, at man er døbt (Mark. 16, 16 og Joh. 3, 3-8).

Her viser det sig også, at gendøberbevægelserne lader sig smitte af verdslig tankegang, idet de udfra vor tids romantiske opfattelse af barndommen mener, at spædbørn ikke er syndere. Men et sådant syndsbegreb er ikke bibelsk, da synd er alt det, som skiller os fra Gud, og så er barnet også født som synder. Man må her ikke lade sig forvirre af ordene om, at de små børn tilhører Jesus – det gør hele den verden, om hvilken det hedder: "Han kom til sit eget, men Hans egne tog ikke imod Ham" (Joh. 1). Det at Jesus tog imod børnene må ikke isoleres fra, at Han tog imod tolde-re og syndere.

Dåb og dom

Er dåben frelsesgaranti, og er den frelsesbetingelse? – At den ikke er nogen garanti for frelse, er allerede nævnt, men er den da frelsesbetingelse? Nej, ved den endelige dom vil de ikke-døbte ikke blive fordømt blot, fordi de ikke er døbt. Matth. 25 tyder på, at de vil blive dømt efter, hvordan de har været mod "disse mine små" – altså efter gerninger. Ved dåben indlemmes man derimod i den kirke, der betegner Guds rige i frembrud. Her sker dommen på et andet grundlag: om saltet har mistet sin kraft eller ej. – I saligprisningerne (Matth. 5) priser Jesus forskellige grupper salige – grupper, hvis fællespræg ikke engang er troen, men måske nok længselen efter Guds rige. Som døbt er man blandt dem, som Jesus direkte tiltaler i slutningen: "Salige er I, når man håner og forfølger jer og lyver jer alt ondt på for min skyld" (Matth. 5, 10).

Vil dette da sige, at vi som døbt skal præstere noget f. ex. dette at blive hånet og forfulgt? Skal vi som den hellige Ansgar ligefrem længes efter martyrdøden i den tro, at det er en frelsesbetingelse at blive hånet og forfulgt for Jesu navns skyld? Nej, men disse ord er udtryk for, at alt det, som følger af fællesskabet med Jesus – det fællesskab, som netop skænkes os i dåben – er noget, som vi må prises salige for. Og det gælder også, når fællesskabet med Jesus fører til forfølgelse og hån. Ethvert tegn på enhed med Ham i Hans lidelse rummer en forjættelse om enhed med Ham i opstandelse og himmelfart. Med henblik på dommedag rummer den saligprisning ikke nogen forjættelse om, at det at have lidt her medfører løn hisset, men en forjættelse om, at den, for hvem det fællesskab, som skænkes i dåben, var levende, skal have fællesskab med Ham i dom. Han dømt for alle menneskers gerninger, vi vover at tro, at vi er døbt til ved dommen at dømmes efter Hans gerninger. Derfor giver dåben frimodighed til dommen, men den giver ikke sikkerhed. Det gælder stadig: "Vil du favne ham i aftenfreden, må du følge ham i middagsheden" – eller rette-re, det gælder netop for den døbt. Det er værre, om en døbt fornægter sin Herre, end om en ikke-døbt nægter at have nogen herre.

Heraf fremgår det, at kirken ikke uden videre skal stræbe isoleret efter, at alle døbes. Derimod skal den naturligvis stræbe efter at gøre alle folkeslagene til Jesu disciple gennem dåb og oplæring. Dåben er Guds gerning – uanset, om vi tror eller ej, men det er ikke sikkert, at den frelser, uanset, om vi er tro eller ej. Og barnedåb forudsætter, at der er nogle, som kan og vil påtage sig barnets kristelige oplæring.

Ovenstående artikel er i udvidet form af forfatteren udgivet som en pjece på 12 sider:

Hans Olav Okkels: Dåb og Tro.

Pris 2,50 kr. – ved 10 stk. 2,00 kr. portofrit tilsendt.

Fås ved henvendelse til ekspeditionen af KIRKELIG INFORMATION v/pastor Anders Studsgård, Asavænget 24, 2800 Lyngby – Giro 733 85.

B. PAGTEN OG GUDSTJENESTEN

AF PASTOR JOHS. M. NIELSEN, TÅRNBY.

OM DEN FØRSTE kristne menighed i Jerusalem læser vi i Apostlenes Gerninger 2, 46, at de kom daglig i helligdommen, og hjemme i husene brød de brødet og holdt måltid med fryd og hjertets oprigtighed. Helligdommen var naturligvis det jødiske tempel i Jerusalem. De følte øjensynlig ikke nogen modsætning mellem gudstjenesten i templet og deres stilling som kristne. De var jøder og deltog som noget ganske selvfølgeligt i tempeltjenesten.

Men dette var ikke tilstrækkeligt for dem som kristne. Det var nødvendigt for dem også at bryde brødet. Dette udtryk sigter ganske sikkert til fejringen af den hellige nadver. De var blevet kristne ved at komme til tro på Jesus Kristus gennem apostlenes forkyndelse, således som de havde hørt den, efter at Helligånden var kommet over apostlene pinsedagen. Ved dåben var de blevet optaget i Kirken og i denne menighed fejret det hellige måltid, sådan som Herren havde indstiftet det og givet befaling om, at det skulle gøres.

I de få linier i slutningen af Apostlenes Gerninger 2 ser vi allerede grundstrukturen i den kristne gudstjeneste, således som den har formet sig i den kristne Kirke fra den første menighed og indtil denne dag. Vi ser deres fællesskab med Israel, idet de havde den samme hellige skrift, det vi kalder Det Gamle Testamente. Men dertil kom apostlenes lære, som danner udgangspunktet for vort Nye Testamente, og endvidere det særlige fællesskab med den korsfæstede og opstandne Kristus og med hinanden, som de var kommet ind i ved den kristne dåb. Dette fællesskab fik sin særlige karakter ved brødsbrydelsen, hvorved måltidsfællesskabet, som apostlene havde haft med deres herre før hans død, fortsattes på den måde, som Herren havde ordnet det. Til disse dele af gudstjenesten slutter sig bøn-

nerne, som vel for en stor del har været Israels bønner. Men Herrens bøn, Fadervor, har naturligvis indtaget en fremtrædende plads. Endelig lovsangen, som utvivlsomt har været det gamle Israels salmer. Men snart er en ny sang brudt frem i menigheden, hvori glæden over Jesu Kristi fuldbragte værk er kommet til udtryk.

Fra Jerusalems menighed bredte den kristne Kirke sig med ufattelig hurtighed ud over verden. I de fleste romerske provinser dannedes kristne menigheder allerede i apostlenes levetid. Også uden for romerrigets grænser nåede det kristne budskab meget tidligt. Disse menigheder har alle på væsentlig måde fungeret ved deres gudstjenester. Så snart der dannedes menigheder uden for Jerusalem, måtte deltagelse i den daglige tempeltjeneste naturligvis ophøre. Og da de ikke-kristne jøder efterhånden skilte sig skarpt fra de kristne, er deltagelse i anden form for jødisk gudsdyrkelse også blevet umuliggjort. Derfor udformede den kristne gudstjeneste sig snart helt selvstændigt, uden at man derfor slap den gamle pagts hellige skrift eller ophørte at bruge det gamle Israels bønner og lovsange.

Mangfoldige steder i Det Ny Testamente finder vi spor af de første menigheders gudstjeneste. Særlig i 1. Korinthierbrev får vi et levende indblik i en hedningekristen menigheds gudstjeneste. Den har øjensynlig adskilt sig en hel del fra den, vi kender i dag. Den har ikke haft de faste former, vi kender. Helligåndens frie nådegaver i form af profeti, formaning, tungetale, bønner, lovprisninger, helbredelse af syge har præget disse gudstjenester, så alle menighedens medlemmer har haft lejlighed til at give deres bidrag til gudstjenesten efter Åndens indgivelse.

Men som i Jerusalem således har også i Korinth som vel i enhver kristen menighed dengang det hellige nadvermåltid i særlig grad kendetegnet den kristne gudstjeneste. Som det lyder ved hver eneste nadvergudstjeneste i den danske folkekirke, således har det lydt i Korinth dengang som i alle de kristne menigheder: Tag dette brød og spis det, det er mit legeme, som gives for eder. Denne kalk er den nye pagt i mit blod, som udgydes for eder til syndernes forladelse.

De kristne er den nye pagts folk. Som den gamle pagt blev stiftet på bjerget Sinai ved dyreofre, som blev frembåret for Gud af Moses, hvorved Gud udvalgte Israel som sit ejendomsfolk, der skulle overholde Guds lov, således blev den nye pagt stiftet på Golgata, hvor Guds søn udgød sit eget blod for at frembære det som et evigt offer i Himmelens helligdom, hvorved der sker udvælgelse af et nyt ejendomsfolk, der skal modtage det evige liv ved fællesskabet med ham, der er død og opstanden for dem.

Så ofte som I spiser dette brød og drikker kalken, forkynder I Herrens død, indtil han kommer (1. Kor. 11, 26). Med disse ord bliver en væsentlig side af gudsfolkets gerning betegnet. Det skal forkynde Herrens død, og det skal vente på hans komme. Og denne gerning udfører folket ved at fejre det nadvermåltid, som Herren indstiftede.

Hvorfor er det sådan?

Det hænger sammen med, at det at være kristen er at tilhøre et folk, der er på vej. Gudsfolket er på vej frem mod Guds rige. Guds rige er et rige, som kommer. Ved Jesu Kristi komme til verden kom dette rige nær til os. Når det ved gudstjenesten hedder: Dette er mit legeme... dette er den ny pagt ved mit blod, så udtrykkes deri, at Jesus Kristus selv er nærværende. Og der, hvor han er, er Guds rige nær.

Men vi ser kun brød og vin. Deri ligger, at Guds rige er endnu ikke brudt frem i sin fulde herlighed. Det er et rige, som kommer. Og når dette rige kommer, så skal denne verden forgå. Jesu Kristi legeme og blod, rakt os i skikkelse af brød og vin, giver delagtighed i riget, som kommer. Får vi ikke del i dette rige, så vil vi gå til grunde sammen med denne verdens riger, når Kristus kommer. Gudsfolket, på vej frem mod Guds rige, modtager ved gudstjenesten rejsekosten, som er nødvendig for os på vejen. Uden denne rejsekost kan vi ikke fuldbyrde vandringsen fremad mod det rige, som er i vente.

Når det er så nødvendigt at deltage i dette måltid, så skyldes det de vældige kræfter her på jorden, som vil hindre os i at nå det mål, som Gud har sat for vort livs vandring: at nå frem til Guds evige rige. Når så mange barnedøbte i vort land ikke går til alters, så hænger det sammen med, at de onde magter målbevidst sætter deres kraft ind på at afskære mennesker fra den livskilde, som kan hjælpe os til at nå målet.

Kirkens nadvermåltid er en fornyelse af det gamle jødiske påskemåltid. Påskemåltidet blev indstiftet ved jødernes udfrielse fra Ægyptens trældom, for at de ved at stryge påskelammets blod på dørstolperne kunne fries fra dødsengelen, som dræbte alt førstefødt i Ægypten. Således er Kirkens hellige måltid det middel, hvorved vi udfries fra syndens skyld og forbandelse ved Jesu blod, det måltid, som giver delagtighed i Jesu Kristi eget liv, som fører til opstandelsen til evigt liv. Ved dette måltid fries vi ud af de onde magters herredømme, vi fries ud af løgnens tågeverden, så vi kan erkende sandheden, vi modtager livets brød, så vi forløses fra dødens forbandelse.

Da Jesus sagde: Den, som æder mit kød og drikker mit blod, har evigt liv, og jeg skal oprejse ham på den yderste dag (Joh. 6, 54), så sagde mange af hans disciple: det er en hård tale, hvem kan holde ud at høre på den? Således tænker måske også mange kristne i Danmark i dag. Denne tale om den hellige nadvers nødvendighed vil vi ikke godkende og rette os efter. Vi hører gerne Guds ord, vi synger gerne vore dejlige salmer, vi kan slet ikke tænke os at leve uden at bede til Gud. Men nadveren byder os imod. Vi kan ikke indse, at den skulle være nødvendig for en kristen. Det vigtigste må dog være at tro Guds ord og leve sit liv i kærlighed til Gud og sin næste.

Men forsømmer man at samles med menigheden om det måltid, om hvilket Jesus udtrykkelig har sagt: Gør dette, så vælger vi egenmægtigt, hvilket af Jesu ord, vi vil tro på, og hvilke vi vil forkaste. At tro Guds ord kan nemlig ikke skilles fra at adlyde det. Vist er det af afgørende betydning at tro Jesu ord og elske Gud. Men hvad er det for en tro, der hører et fuldkomment klart ord af Jesus og så siger: Det ord agter jeg ikke at efterkomme? Når Guds kærlighed møder os ved dette bord stærkere end noget andet sted på jorden, så er det en underlig måde at elske Gud på, når man siger: Der vil jeg ikke komme.

Den kristne menighed er gudsfolket, der er på vej mod det rige, som kommer. At være i dette folk er at være delagtig i et fællesskab. Dette fællesskab virkeliggøres først og fremmest, når man deltager i gudstjenesten. Dette fællesskab beror ikke på tilbøjelighed, lyst eller sympati. Det beror på, at Gud dér tager os ind i fællesskab med sig selv. Der kan vel næppe tænkes en stærkere og mere håndgribelig måde at virkeliggøre fællesskabet på end ved gudstjenestens måltid. Som måltidets bestanddele bliver ét med vort legeme, således gør Gud selv sig ved dette hellige måltid

til ét med os. Men samtidig forenes vi i dette måltid med hinanden. Jeg er livets brød, siger Jesus. Det er dette ene brød, vi får del i ved dette måltid. Og ved at få del i det ene brød forenes vi med hinanden. I dette fællesskab driver Guds Ånd os til at møde hinanden med åbne sind og til i fællesskab at bede for og arbejde på, at mennesker må erkende sandheden og føres ind på livets vej.

AF KIRKEHUSETS SYMBOLIK 9 ALTERET OG MESSETJENESTEN, I

AF PASTOR SIGURD MEJNDOR, HYLLESTED.

GENERATIONER af bønders boliger er segnet omkring landsbykirken.

Disse gamle mure, hellighusets mure – om de kunne fortælle, hvad de har set! De ved sikkert langt mere om vore forfædres virke, om sæd og skik og middelaldermenneskets forståelse af tegn og sindbilledsprog, ja langt mere end vi formår at forske.

Disse mure har vel set almuefolk ride til messe eller age til kirken med små lodne heste. Kirkefolk, der stillede spyd og sværd mod våbenhusets væg, og som brugte et ældgammelt mål med forlængst uddøde ord fra vikingetiden.

En norsk ærkebiskop fra det 14. årh. belærer i et hyrdebrev sine menigheder om, hvorledes man på ret måde skal deltage i den hellige messe. Det hedder bl. a.:

– Man skal idelig bruge sin sognekirke, thi det er ens pilgrimsgang. Man skal først falde på knæ for kirkedøren og kysse den, siden gå omkring kirken og så ind i den og bestænke sig med vievand, derpå knæle for det hellige kors, bede om Guds nåde og fremsige sit Paternoster og Ave Maria eller, hvis man ikke kan så meget, slå sig for sit bryst og sige: Gud den almægtige vær mig nådig! Dog er hver mand skyldig at kunne Credo, Fadervor og Marievers.

Hvis præsten ej endnu er kommen, da er det smukt, at hver, idet han går omkring kirken, besøger sine venner og frænders grave og der fremsiger sit Paternoster, eller gør det samme efter messen, før han forlader kirkegården.... Når præsten begynder den hellige messe, skal alle falde på knæ. Siden må de stå op, indtil Gloria begynder, da skal de alle igen falde på knæ og slå sig for sit bryst, så ofte de i messen hører de ord læste eller sungne: Jesus Kristus, Marie! Siden skal de knælende høre messen, indtil evangeliet begynder. Da skal alle stå op, blotte hovedet og forblive barhovede, medens det oplæses. Dernæst bringer man sit offer til alteret og hædrer derved det hellige messeembede –

Et offer er noget, der bæres frem. Ordet kommer af det latinske "offerre", frembære, tilbyde, bringe en gave til Gud. I den gamle pagt var der mange slags ofre, der skulle bruges, sonofre, takofre m. m.

I den nye pagt er Jesu død på korset det eneste store sonoffer, det fuldkomne offer. Alt er fuldbragt, og der er intet andet sonoffer at tilføje. Dog

kunne menigheden bringe et takoffer. Gud alene gav man æren ved dette, og i Peters første brev tales der om menigheden, der skal bringe åndelige ofre, som ved Jesus Kristus er velbehagelige for Gud. Sonofferet var bragt een gang for alle, og derfor måtte gudsfolkets liv blive eet stort takoffer. Man søgte, at give et symbolsk udtryk for dette i oldkirkens gudstjeneste. De enkelte kristne lagde gaver før gudstjenesten ved døren til det hus, hvor tjenesten skulle holdes: korn, olie til lamper, grøntsager, mønter – især dog brød og vin. Brødet var forarbejdet derhjemme, vinen hældtes i en stor krukke ved kirkedøren. Det var en ære at være med blandt de ofrende. Var man ikke døbt eller havde sat sig uden for fællesskabet ved svær synd, fik man ikke lov at ofre.

Nogle medhjælpere bragte gaverne op til alteret, eller de blev anbragt på gulvet foran alterbordet.

Som en vigtig del af nadverhandlingen begynder præsten med en prægtig bøn (efter indledende messeled som Introitus, Kyrie-Gloria, Kollekt-Epistel, Graduale, Evangelium, Credo, Kirkebøn, Offertorium). Denne bøn var i oldkirken et højdepunkt i messen, "den store takkebøn", den såkaldte *Præfation*, hvor alle Guds velgerninger lovprises.

Præsten fortsætter nadverhandlingen (efter Sanctus, helligsangen, og Benedictus). Bønnen lyder om, at Gud vil sende Helligånden over disse gaver. Præsten har taget lidt af det brød, der ligger på alterbordet og har hældt lidt vin fra den store krukke op i alterbægeret og siger, synger eller hvisker de hellige indstiftelsesord, at Gud dog vil lade disse gaver, brød og vin, blive til Jesu legeme og blod.

Der er mange forskellige opfattelser af, hvornår dette sker, om hele handlingen skal forstås symbolsk o.s.v., men for oldkirken var eukaristien et kultisk drama, hvorunder den levende Kristus møder og forener sig sakramentalt med sit folk, og alteret var et sted, hvor på hemmelighedsfuld måde korsofferet på Golgatha blev nærværende.

Ved uddelingen, Communionen, uddeltes nadverelementerne som det på korset ofrede legeme og blod, som man ikke længere som skærtorsdag modtog siddende eller liggende, men følte trang til at modtage knælende.

I oldkirken fordeltes de øvrige gaver efter gudstjenesten til de syge og fattige. En del deraf blev brugt til præsternes underhold og til kirkelige udgifter, som det stadig sker på missionsmarken, når de indfødte har bragt naturalier som et takoffer ved høstgudstjeneste m. m.

* * *

Det er stadig sådan, også hos os, at det at gå til gudstjeneste er at gå ind i helligdommen for at tilbede Gud og modtage hans gaver og velsignelse. Selv om det sker i en funkiskirke, er vor nadvergudstjeneste stadig præget af den opfattelse, som er nedfældet i Den augsburgske Konfession og Luthers lille Katekismus – (eller bør være det, ellers må der anstændigvis laves nye "bekendelser", så folk kan finde ud af, hvad kirken "står for".)

* * *

Fra "Evangelium og Oldkirke" af Bjørn Højbo (Pauluskredsens Skrifter XXXV nr. 2, side 29 og 94) følgende om alter:

– Romerne ofrede ved *altre*, *Altare*, og denne benævnelse for det bord i kirkebygningen, man uddeler nadveren ved, er altså hedensk. Det betyder: alta, høj; ara, den hellige viede plads. Egentlig er det altså betegnelsen for den ophøjede plads, podiet, som det, vi nu kalder altret, står

på. De kristne overtog dette udtryk i stedet for deres oprindelige, trapeza, bord. Man kan forbinde de to udtryk, som vi gør på dansk og sige: alterbordet.....

Alteret er firkantet efter gammel orientalsk skik for at symbolisere de fire verdenshjørner og betyder altså universet, Kristi egentlige trone... Alteret står ligesom kejsertronen på en forhøjning med tre trin, en skik overtaget fra perser-kongen. Disse trin betyder havet, jorden, himlen eller underverdenen, verden, oververdenen – (Fil. 2, 11) –

Ved gudstjenesten dækkedes alteret af én eller tre duge...

Men også biskoppens sæde blev til en trone, der stod på tre trin. Da alteret stod, hvor kejseren havde sin trone, stilledes biskoppens trone i korrundingen, apsis, og sædet dækkedes af en pude eller en dug. Biskoppen havde altså front mod alle mennesker i skibet. Alteret stod foran ham, mellem ham og menigheden, dels for at alle kunne se ham en face, og dels for ikke at skygge for det frie udsyn til husets egentlige herre: Kristus, der kommer til stede i alterets sakramente. At biskoppen kun er ambassadør ses tydeligt af den skik, at når Kristus selv er til stede i sakramentet, så aflægger biskoppen sine insignier....

* * *

Alteret bør beherske kirkerummet fra det øjeblik man træder ind i Guds-huset. Det glemmes af og til, når nybyggeri planlægges.

Det er vigtigt at få alteret rigtigt placeret, så man allerede fra starten kan få rummet orienteret efter dette centrale punkt. Alterafstanden kan blive for stor, men det kan modvirkes ved, at alteret rykkes et stykke ind i rummet, så præsten eventuelt kan stå bag alteret med blikket mod menigheden som i oldkirkens tid.

Man har flyttet rundt med døbefonten gennem tiderne. Det gælder også for alterets vedkommende. Begge flyttedes mod øst. Alteret kom på den længste vandring, for det stod, som tidligere nævnt, helt nede i vestenden i de ældste basilikaer, men førtes med tiden op mod korets østvæg. Præsten kom derved til at stå med ryggen mod menigheden, mens han havde stået bag alteret med ansigtet rettet mod menigheden. Fra øst skulle Kristus komme igen "som solopgangen fra det høje". Bønnen var retningsbestemt mod østerled efter oldkirkens tradition. Menigheden drejede rundt ved bøn. Ved alterets placering nær korvæggen måtte præsten dreje sig for at kontakte menigheden ved salutationer, skriftoplæsning, velsignelse o.s.v.

Selv om alteret ikke stod lige op mod korets østvæg, forhindrede de stadig større altertavler muligheden for at få præsten placeret bag alteret som i oldkirkens dage.

Ved moderne kirkebyggeri bliver alteret undertiden anbragt et stykke fra korets østvæg, og man søger at undgå de store pompøse altertavler, så det atter bliver muligt at forrette altertjenesten "versus populum".

Har man smag for noget sådant, følger man i hvert fald Luthers ønske. Han ville gerne, at præsten skulle stå bag alteret "sich immer zum Volke kehren"! (jnf. Deutsche Messe fra 1526).

De lutherske var dog træge til at følge kirkefaderens råd, og – paradoksalt nok – blev han senere bedst forstået af sine modstandere, de romersk-katolske. I romerkirken har teologiske motiver ("menigheden som Guds-folket") trængt sig frem, så man ved moderne katolsk kirkebyggeri ynder at have et fremrykket alter, som præsten kan stå bagved. Menigheden kan

derved bedre følge de liturgisk-symboliske handlinger og "være med". Man har tilmed ved nybyggeri i flere tilfælde søgt at forene langskibs- og centralkirketyper for at få samling af menigheden som en enhed om det hellige og den fælles retning mod alteret.

Både den anglikanske og den reformerte kirke kunne skabe nye kirketyper. Det kneb for de lutherske at løsrive sig fra den arvede type for hellighuse. En arv på godt og ondt. Trods Luthers ønske forblev alteret tæt ved korets østvæg.

* * *

Måske har præstens forandrede ydre stilling en dybere liggende grund, som får sit symbolske udtryk ved præsten, der vender ryggen til sin menighed under bøn o.s.v. under altertjenesten.

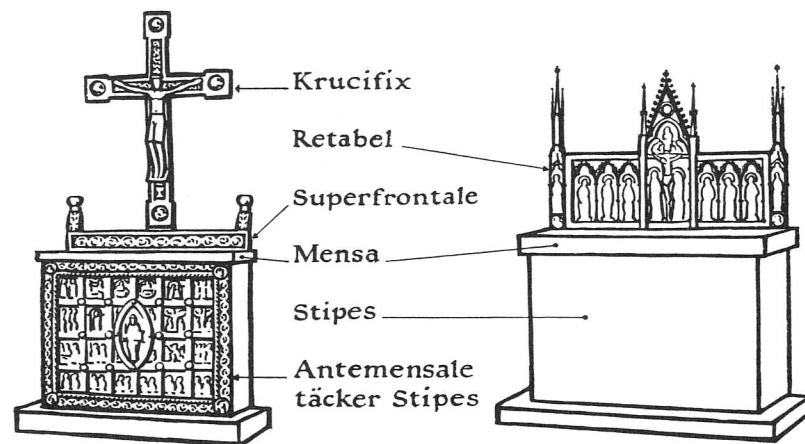
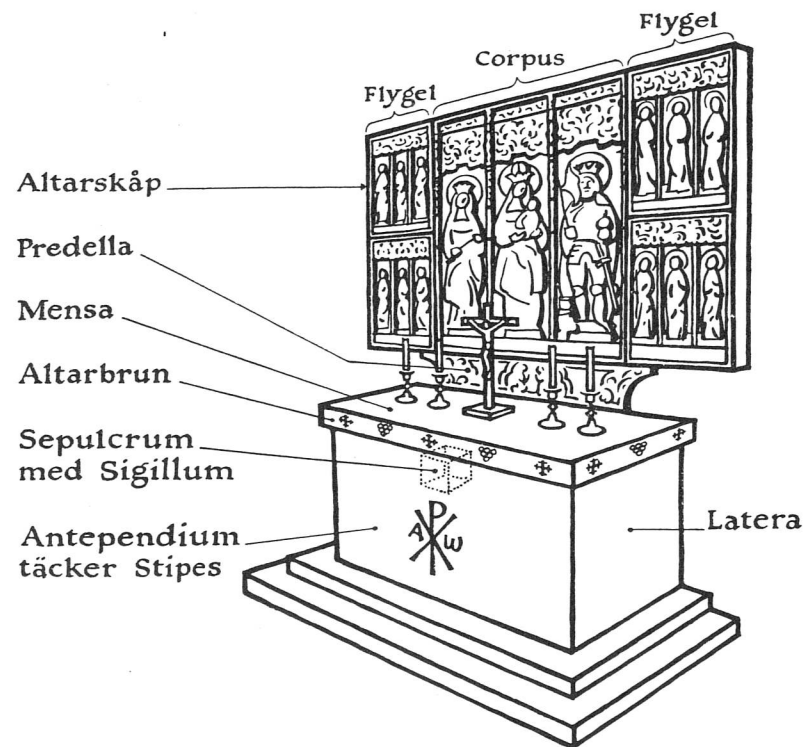
Det kan skyldes en indre kirkelig strømning, så hans stilling ved alteret nu betragtes som udtryk for hyrden, der i spidsen for sin menighed træder frem for Gud som sin hjords forbeder og repræsentant, idet alteret symboliserer Guds Bolig. Alteret blev mere og mere ophøjet, som præstens magt voksede. Med kirkens forøgede styrke kunne en pave som Paschalis den 2. udtrykke sig således i et brev til kong Niels (fra 1117): "Da styres nemlig verden vel, når kongelig magt ledsager den præstelige myndighed". Præsterne er som øjnene i Kristi kirke. Dem bør konge og folk vise lydighed!

Alteret er først og fremmest Herrens bord. Det hentyder til bordet ved nadverens indstiftelse skærtorsdag. Det havde oprindelig bordform med ben. Da helgendyrkelsen tog til, fik vi sarkofagformen, kistealteret med hulrum (sepulcrum), så relikvier kunne nedlægges i fordybningen og give præsten nær kontakt med disse hellige tegn for "den triumferende kirke". Der kunne også være en helgengrav under alteret med en åbning til at se ned i graven (confessio), så man kunne hente styrke derved og bede om forbøn hos en af "den sejrende" kirkes troshelte. Undertiden blev helgenskrinet flyttet op i alteret, men for at det lettere kunne ses, anbragtes det på en hylde på alteret bagtil, en Retabel, en fritstående lav væg af træ eller metal – til sidst af sten med flad overkant, så der var plads til at stille lys og krucifiks. Helgenligets skrin, Relikviariet, fik ofte sin plads på et understel bagved og over retabulum, og skrinet kunne være formet som et hus med gavtag. Ofte nøjedes man dog med den lille "helgengrav" i bordets plade. Bordformen gik i øvrigt ikke af brug, da den sarkofagtige form blev gængs. Den var og er den eneste brugte alterform i den ortodokse kirke, hvor alteret kaldes trapeza (græsk ord for bord, egl. "med fire fødder").

Vestlig kirkeskik førte derimod til brug af sidealtre foruden højalteret. Det blev efterhånden sjældnere med relikvieskrin på eller over alteret, men man havde ellers vænnet sig til synet af disse skrin, så man ikke kunne undvære dem ved alterets udsmykning. De dannede ligesom en opretstående væg bag alteret, og denne forside af skrinet eller skrinene var bemalt med hellige figurer og symboler. Disse små tavler eller vægge synes at være forløbere til vore altertavler.

På alterets forside hængte man et pragttæppe, der ofte erstattedes af en plade af træ eller metal med maleri eller skulptur (antependium, antemensale). Ofte havde denne udsmykning symbolske billeder og tegn.

(Fortsættes i næste nummer)

periskop DEN ROMERSK-KATOLISKE KIRKE

(Klip fra Katolsk Ugeblad)

Den tyske »Katholikentag« henvender sig til paven

Den 82. tyske »Katholikentag«, som i år blev afholdt i Essen, har med 3000 stemmer mod 90 og 58, der afholdt sig fra at stemme, vedtaget en resolution, hvori man opfordrer pave Paul VI til at revidere ordlyden af rundskrivelsen **Humanae vitae**. Hvad anvendelsen af præventive metoder angår, hedder det i resolutionen, var det store flertal af de troende, der var til stede på mødet i Essen, kommet til den overbevisning, »at de ikke ved nærmere overvejelse og med fuld tilslutning i deres samvittighed kunne efterkomme opfordringen til lydighed over for paven«.

Dette store flertal af troende anså det, hedder det videre i resolutionen, for »absolut nødvendigt«, at der på dette punkt blev foretaget en gennemgribende revision af den pavelige rundskrivelse. Hvis paven besluttede sig til dette, behøvede han ikke at frygte, at hans autoritet derigennem skulle komme i vanry. Pavens funktion som Kirkens leder ville tværtimod kun blive mere troværdig både »for Kirken og for vor tid«.

Drøftelserne af rundskrivelsen **Humanae vitae** har vist, hvor stor modstand dens indhold har vakt blandt de tyske katolikker. Det var meningen, at

denne modstand skulle gå langt videre end de tyske biskoppers forsigtige dispositioner, da de den 30. august var forsamlet i Königstein. Dette var grunden til, at man — trods den modvillige indstilling hos de ansvarlige på kongressen — besluttede at sende en resolution til Rom.

Pavens svar

Dagen efter, at pave Paul havde modtaget resolutionen, bragte Vatikanets avis **L'Osservatore Romano** et budskab fra paven, hvori han minder de tyske katolikker om deres forpligtelse til at tage imod det, der læres af Kirkens læreembede. I budskabet hedder det blandt andet:

»Vi har i overensstemmelse med Guds lov i vor rundskrivelse **Humanae vitae** måttet sige et alvorligt, men faderligt ord om værdierne i menneskelivet, om ægteskabets værdighed og om den personlige kærlighed. Det store flertal i Kirken har taget imod dette ord i lydighed i overbevisningen om, at de etiske principper, vi har stadfæstet, vil styrke den moralske bevidsthed og opmuntre offerviljen. Måtte den livlige diskussion, som vor rundskrivelse har fremkaldt, føre til en bedre erkendelse af Guds vilje.«

SYNODEN

Lektor, cand. polit. Tove Rasmussen har i marts 1968 tilstillet medlemmerne af region VI en skriftlig redegørelse vedrørende hendes opfattelse af temaet »Målsætningen for den katolske kirke i Danmark«.

Her hedder det bl.a.: »Den situation,

vi befinder os i, kan summarisk skitseres således: A. der hersker i vort land en absolut mistillid til kristne i almindelighed og katolikker i særdeleshed. Hvorfor? Svaret, der gives os, er dette: I er ikke ærlige — I står ikke for det, I

⇒ s. 96

meddelelse

PRÆSTEKONVENT FOR KIRKE OG THEOLOGI PÅ SNOGHØJ HØJSKOLE 20.-22. OKTOBER 1968

SØNDAG DEN 20. OKTOBER

- 18.00 Middag
- 20.00 Velkomst.
Professor dr. theol. Regin Prenter: KIRKENS GRUNDVOLD
Aftenkaffe
- 22.00 Aftensang i kirken

MANDAG DEN 21. OKTOBER

- 8.00 Morgensang i kirken
- 8.30 Morgenmad
- 9.00 Professor teol. dr. Edvin Larsson, Norge: NÅGON AV JESU ESKATOLOGISKA LIKNELSER UR EXEGETISK HOMILETISK SYNSVINKEL
- 10-12 Drøftelse af de to foregående emner
- 12.30 Frokost
- 15.00 Kaffe
- 15.30 Pastor Erling Utnem, Norge: FRIMODIGE EVANGELIEVIDNER (Ef. 6, 19B-20)
- 16.30 Drøftelse
- 18.00 Middag
- 20.00 Højskoleforstander, pastor Poul Engberg, Snoghøj: TRÆNGER DANSK KIRKELIV TIL FORNYELSE?
Aftenkaffe, drøftelse
- 22.00 Aftensang i kirken

TIRSDAG DEN 22. OKTOBER

- 8.00 Altergangsgudstjeneste. Skriftetale ved pastor Paaske, Haslev
- 9.00 Morgenmad
- 9.30 Pastor dr. Hellmut Lieberg, Braunschweig: AMT UND AUFGABE DER KIRCHE HEUTE. Derefter drøftelse og afslutning
- 12.00 Frokost

Indmeldelse sker inden 10. oktober til sognepræst Povl Dahl, Olby pr Struer, idet man samtidig indbetaler mødeafgift kr 30 til hans giro 10 28 12. Et begrænset antal eneværelser står til rådighed. Ønske derom bedes meddelt ved indmeldelsen. Pris for opholdet er kr 110 (incl moms og sengelinned) for eneværelse; kr 100 for dobbeltværelse. Deltagelse i enkelte måltider må af hensyn til skolen meldes forud til sognepræst Povl Dahl (frokost kr 10, middag 10, aftenkaffe kr 5). Deltagelse i enkelte møder koster kr 5 pr gang. Al betaling ud over mødeafgiften ordnes på skolen.

siger, og B. det traditionelle teologiske sprog forstås hverken af katolikker eller protestanter, ej heller af ikke-kristne. Altså skal vi tale et sprog, der kan forstås.»

Tqve Rasmussen konkluderer: »Målsætningen bør resultere i:

at vi ganske kontant lever livet, som om vi i næste øjeblik skulle stå til ansvar for det – for Guds åsyn. I vor færden på gaden, i sporvogn, i hjemmet, på arbejdspladsen skal vi vise, at vi er til at stole på. At det, at vi har sagt ja til at følge Kristus efter, ikke kun er ord, men konkret forpligtende alvor.

at vi vil være villige til at tale et sprog, som verden om os forstår – og som også siger »vore egne« noget.

at vi vil erkende over for os selv, at vi ikke – og ej heller kirken – har endegyldige svar på rede hånd, hverken med hensyn til livets almene problemer eller med hensyn til livets store problemer, som hvem og hvad er Gud osv.

at vi vil leve redeligt og solidarisk og helhjertet engageret i den konkrete verden, vi er placeret i.

da er der håb om, at vi kan skabe tillid – tillid til det, vi står for og til den kirke, vi tilhører.»

* * *

RE-FORMATIO nr. 6 oktober 1968 11. årgang

S. Kierkegaard: Du skal have en Mening om Christus	78
Poul Ulsdal: Kommentar: Lægmandspræster?	79
Hans Olav Okkels: Pagtsfolket i Bibelens lys (2): A: Dåb og tro	82
Johs. M. Nielsen: – – – – – B: Pagten og gudstjenesten	86
Sigurd Mejndor: Af kirkehusets symbolik (9): Alteret og messetjenesten	89
Periskop: Den romersk-katholske kirke	94
Meddelelse: Præstekonvent for Kirke og Theologi 20-22/10, program ...	95

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende): Sognepræst B. Riisgaard, Ny Kastetvej 18, 9000 Ålborg. Telefon: Ålborg (08) 13 69 90.

I redaktionen iøvrigt: Pastor C. B. Hansen, Vejgård kirke, 9000 Ålborg; kreditforeningsfuldmægtig Preben Kunst, Lukas Plads 8, 8000 Århus C; sognepræst Sigurd Mejndor, Hyllested, 8400 Ebeltoft; pastor O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Ekspedition: RE-FORMATIO v/stud. theol. Ejlf Kristensen, Sverrigsgade 8, 2. th., 2300 København S. Postgiro 8 81 42. Telefon: (0177) SU 497.

Bladet kommer i mindst 8 numre årligt og koster 15 kr. (studerende 10 kr.).

Maskinskrivning: Anders Studsgård.

Forside & overskrifter: Knud Nørholm.

Tryk: Fa. J. A. Petersen, København.

RESERVERET POSTVÆSENET